

Küçük işletmeleri otomotiv devleriyle eşleştiren proje:

Catena X

Catena X, vizyon olarak veri sistemiyle geleceğin otomotiv endüstrisinin işbirliğine dayalı, açık ve güvenli bir veri ekosistemini kullanılabilmesini benimsemiştir

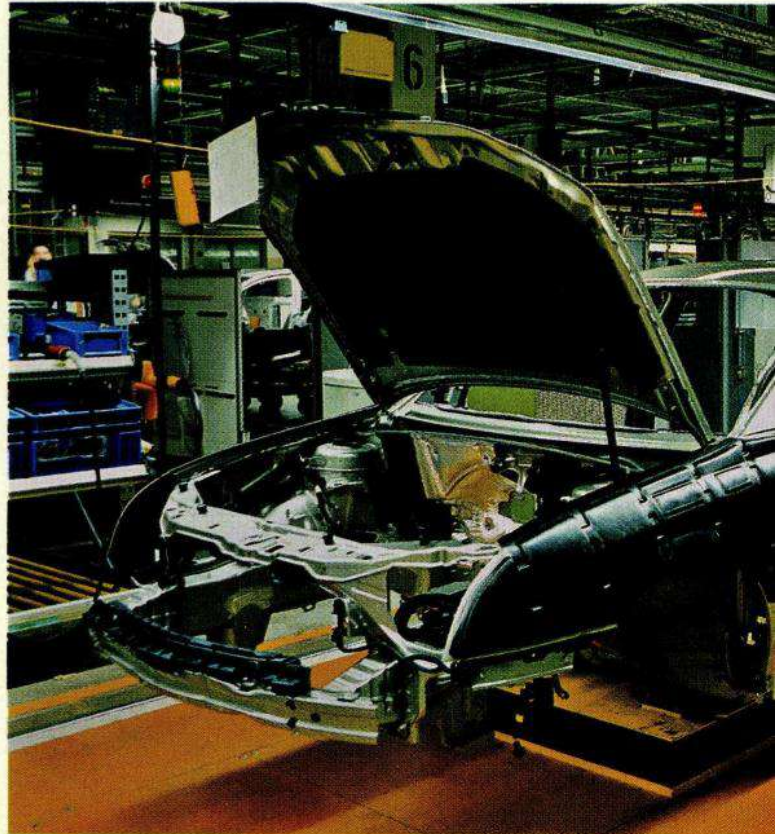

Enes Paylaşan
Rekabet Kurumu Uzman Yardımcısı

Kamil Enes Pöge
Rekabet Kurumu Rekabet Uzman Yardımcısı

İkinci milenyum, şüphesiz hayatı kolaylaştıran birçok teknolojik gelişmeyi beraberinde getirdi. Bunların kimine uyum sağlayabilirken kimiyle yeni yeni tanışmaya başladık. Bu uyum sürecini sadece bireyler değil, endüstriler de yaşıyor veya yaşamaya başladı. Özellikle büyük şirketler, "Endüstri 4.0" ve "Dijital ekonomi" kavramlarının ortaya çıkmasıyla dijital dönüşüm faaliyetlerine büyük bir hız verdi. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle üretim süreçlerinin maksimum etkinlik ve esneklikle ağ bağlantılı, otomatik ve kendi kendini organize edecek şekilde düzenleneceği belirtiliyor. Söz konusu gelişmelerle birlikte dünya gittikçe küçülen bir yer haline alarak, küreselleşme konusunda ciddi adımlar birbirini takip etse de söz konusu endüstriler olunca büyük şirketler hâlâ konvansiyonel şekilde mukim oldukları ülkelerin temsilcileri durumunda. Kısaca bu şirketlere ülkelerin sahip olduğu bir güç olarak bakılabilir. Hal böyle olunca da dijitalleşme karşısında veri güvenliği ve egemenliği gibi kavramlar söz konusu atılımların önünde birer endişe olsa da aynı zamanda yeni konseptlere yol açan birer kapı olarak da karşımıza çıkmakta. Bahsi geçen endişelerden dolayı birçok ülke teknoloji temelli stratejik

hedefler belirleyerek ulusal servis bulut platformunu, algoritmasını ve uygulamalarını geliştirmek için çalışmaya başladı. Bununla birlikte endüstriyel verilerin toplanması, işlenmesi, anlamlandırılması, ilişkilendirilmesi, analizi, raporlanması ve karar destek sistemlerinin de kullanılması önem kazandı.

Avrupa'da bu kapsamda yeni bir atılım geçtiğimiz yıllarda gerçekleşti: Volkswagen, Mercedes-Benz, BMW, Bosch, Shaeffler, Siemens, T-Systems, ZF, Henkel, BASF ve SAP gibi bir dizi şirket öncülüğünde 2020'de Alman hükümetinin Dijital Zirvesi'nde kamuya duyurulan ve bir kısmı kamu tarafından fonlanan Catena X Automotive Network. Catena X aslında 2021'de Alman Medeni Kanunu uyarınca kurulmuş bir dernek olup temelde otomotiv endüstrisinin dijital dönüşümlerinden biri olarak açıklanabilir. Catena X'in amacı Uluslararası Veri Alanları Derneği ve GAIA-X

GAIA-X Projesi'ne uyumlu olarak otomotiv değer zincirinin süreçleriyle ilgili verilerin eşit bir şekilde, dijital alışveriş ve paylaşım için ortak ilke ve standartların oluşturulması ve geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. GAIA-X ise yukarıda değinilen endişeler sonucu

“ Böylelikle sağlanan pazar olanaklarıyla teşebbüslere bedava kapasite sunulmakta ve kullanılabilir kaynaklarla boşluklar kapatılmakta. ”

Almanya ve Fransa öncülüğünde AB veri yasalarıyla yönetilen birleşik bir bulut hizmetleri ve veri merkezleri ekosistemi sağlamaya yönelik bir Avrupa girişimi olup pazarda başı çeken ABD ve Çin'e bağımlılığı azaltarak şirketlerin dijital dönüşümünde rekabet gücü yüksek ve kendilerine ait bir veri altyapısı sunma hedefi olan bir projedir.

Birbiriyle ilintili olarak geliştirilen bu projeler kapsamında Catena X, vizyon olarak bu veri sistemiyle geleceğin otomotiv endüstrisinin işbirliğine dayalı, açık ve güvenli bir veri ekosisteminin kullanılabilmesini benimsemiştir. Tüm ortakların eşit bir zeminde olduğu, verileri üzerinde bağımsız kontrole sahip olduğu ve kilitleme etkilerinin oluşmadığı, uçtan uca değer zincirlerinin birbirine bağlandığı bir ekosistem kurmak hedeflenmektedir. Bu noktada KOBİ'lerin de sisteme entegrasyonuna büyük önem atfedilmektedir. Zira

kilitleme etkilerinden sıyrılmanın gerçek bir işbirliği gerektirdiği belirtilmektedir.

Catena X'i en kısa şekilde belirli standartlar temelindeki farklı ölçekteki işletmeler arası işbirliği olarak tanımlayabiliriz. Tüm hedefler getirilecek standartlar dâhilinde gerçekleşecektir. Karbondioksit (Co2) salınımı, ürün takip edilebilirliği, dönüşüm ekonomisi gibi alanlarda firmaların sadece kendi bünyesinde veya dar bölgeleri kapsar şekilde tuttuğu ve himaye ettiği veriler karşısında belirli standartlar dâhilinde çok daha büyük ölçekte ölçümleme ve takip etme ile belirli çözümler getirileceği belirtilmektedir. Bu süreçte mükerrer veriler kaldırılarak veri kayıtlarındaki kalite geliştirilir, eksik bilgiler eklenir ve sapmalar otomatik olarak düzeltilerek yeknesak bir sistem içerisinde verilerin paylaşılması sağlanır.

Sistemin faydaları olarak belirli standartlar dâhilinde daha büyük ölçekte ölçüm ve takip, yeni pazar olanakları, açık pazar yerinde firmaların kendi limitlerini aşan ekipman ve kaynaklara erişim, üretim kayıplarını önleyecek modüler üretim planı ve tüm bunlarla sağlanacak pek çok maliyet tasarrufu gibi çeşitli faydalar sayılmakta. Ayrıca tedarik zincirindeki kalite standardı da piyasadaki en küçük teşebbüsten en büyük teşebbüse kadar yayılmaya çalışılmakta. Tüm bu faydalara ise kilitleme etkilerinden kaçınma adına birçok teşebbüsün bir araya geldiği bir platform üzerinden kavuşulacak. Sistemin temel varlığı olarak farklı amaçlara matuf farklı platformlar sayılmakta. Böylece kurulacak platform ekonomisi sayesinde farklı seviyelerdeki müşteriler yine farklı seviyelerdeki sağlayıcılarla etkileşebilecek.

Sistemde yer alan girdi ve çıktı bilgileri sayesinde aslında tüm taahhütleri kendinden önceki seviyelerde yer alan diğer oyunculara bağlı teşebbüslerin risklerini kontrol etme ve tüm olası arz problemlerini minimize etmesi hedeflenmekte. Böylelikle sağlanan pazar olanaklarıyla teşebbüslere bedava kapasite sunulmakta ve kullanılabilir kaynaklarla boşluklar kapatılmakta. Bu kapsamda hizmet olarak imalat başlığıyla eksik veya fazla üreten ile alıcı/satıcıyı eşleştiren bir sistemin geliştirilmesi hedeflenmekte. Böylelikle fiyat, kalite gibi unsurların kolay mukayesesiyle hızlı bir karar verme sürecinin ve bununla birlikte yatırım güvenliği ve uzun vadede güçlü bir rekabet ortamının sağlanacağı belirtilmektedir.

Merkezileşmemiş bir işletme modeliyle standartlara dayanan ve izlenebilirliğin adeta bel kemiği olduğu bu sistemin rekabetçi bir modelin geliştirebilmesi için KOBİ'ler büyük önemi haiz. Zira bakıldığında otomotiv sektörünün dünya devlerinin hegemonyası altında olduğu, ülkeden ülkeye fark etmeksizin tüm yollarda aynı marka araçların görüldüğü, bunların iş ortaklarının da az değişkenlik gösterdiği görülmekte. İşte Catena X sayesinde sistem üyesi olmuş tüm KOBİ'lerin bu devlerle buluşması hedeflenmekte. Böylelikle daha çok bölgesel ve hatta belki de ulusal ölçekte kalmış küçük işletmelerin küresel boyutta faaliyet gösteren sektör devlerinin bir çözüm ortağı haline gelmesi söz konusu olacak. Örneğin ünlü bir lastik üreticisi, kauçuk gibi her zaman hammadde alışverişini yaptığı ancak an itibarıyla girdi sıkıntısı

“
Almanya küresel
çaplı şirketlerini
yerel küçük
ve orta ölçekli
işletmeleri ile
buluşturarak
uluslararası
rekabet gücüne
değer katmayı
hedeflediler
”

yaşayan ve büyük bir firma olan iş ortağı yerine ilgili hammaddeyi başka bir bölgedeki daha küçük pek çok işletmeden temin edebilecek. Catena X kapsamında KOBİ'lere atfedilen önem ve söz konusu işletmelerin elde edeceği faydalar, özellikle vurgulanmakta. Örneğin, şimdiye kadar gerekli altyapıya sahip olmadığı için veri toplama konusunda yetersiz kalmış olan KOBİ'ler bu sistemin bir parçası olmakla gelecekte bu yetersizliklerini giderebilecek, döngüsel ekonomiye katılımlarının daha etkin olmasıyla daha iyi malzeme ve kapasite kullanılabilirliğiyle çeşitli maliyet tasarruflarında bulunabilecekler. Ayrıca yeni iş ilişkileri kurma, yayılım planlaması sağlama, otomasyona uyum sağlama, üretim kapasitesini sonuna kadar kullanma ve aşırı/az üretimi minimize etme gibi faydalar söz konusu olabilecektir. Müşteri memnuniyetine

bağlı olan pek çok KOBİ bu konuda bir istikrar sağlamış olacak. KOBİ'lere daha maliyetli olabilen üretim kesintilerinin veya gecikmelerin önüne geçilebilecek. Özetle aslında sektör devleriyle etkileşememiş ve bu nedenle küçük kalmış pek çok yerel işletmenin Catena X ile sektörün içerisine entegrasyonu bütününde yaşanacak darboğazların veya muhtemel aşırı üretimlerin tespitiyle doğru kanala veya sağlayıcıya aktarılması söz konusu olabilecek.

Catena X platformunun parçası olan ortak girişim başvuruları

Catena X hakkında doğabilecek rekabetçi endişeler bakımından farklı ülkelerin rekabet otoritelerine yapılan başvurular söz konusu. Örneğin Alman Rekabet Otoritesi Bundeskartellamt, ilk etapta bu girişime herhangi bir itirazın olmadığını, başta Alman otomotiv ve BT sektörlerinden olmak üzere pek çok şirketin projede birlikte çalışmak istediğini, ilk kez tüm otomotiv değer zinciri boyunca ilgili uygulamalara sahip bir veri ağı oluşturulacağını, antitröst yasasının bu tür projelerin önünde durmadığını ancak belirli rekabet ilkelerine uyulmasının gerektiğini, bu projelerin umut verici olduğunu açıkladı. Bununla birlikte rekabet açısından hassas bilgi değişiminin işbirliği için kesinlikle gerekli olanlarla sınırlandırılması gerektiğini, standartların açık, şeffaf ve ayrımcı olmayan bir süreçte geliştirilmesi gerektiğini ve işbirliklerinin inovasyon rekabeti de dâhil olmak üzere, piyasa kapanmalarına veya diğer rekabetçi endişelere yol açmaması gerektiğini belirtti.

Şili, Brezilya, Polonya, Ukrayna ve Güney Kore' de bu ülkelerin rekabet otoritelerine ortak girişim başvurusunda bulunuldu. Söz konusu ortak girişim, otomobil üreticilerini ve tedarikçilerini bir araya getirerek aralarında bilgi alışverişinde bulunmalarını, sipariş verme ve envanter kontrol etme yöntemlerini standartlaştırmalarını sağlayacak uluslararası bir ağ geliştirmek iddiasında.

Catena-X platformunun bir parçası olan teklif, kullanıcılarına gelişmiş bir ara yüz sunarak üretici, tedarikçi ve kullanıcı arasındaki yönetişimi sağlayarak verilerin işlenmesini kolaylaştırıp hızlı karar alınmasını hedeflemektedir.

Oluşturulacak dijital veri ekosistemi yalnızca standartlaştırılmış verilerin bir kullanıcıdan diğerine yönlendirilmesini ve üçüncü tarafların bireysel olarak değil tokuş ettiği verilere erişilmemesini sağlamak için geliştirilen bir araç niteliğinde.

Şili, Polonya, Ukrayna ve Güney Kore ortak girişim başvurusunu, platformunda aktarılabilecek bilgi türünün rekabet endişesi doğurmayacak olması nedeni ile incelemelerinde göz ardı ederek onaylarken Brezilya Rekabet Otoritesi (CADE) biraz daha şüpheli bir

yaklaşımla Platformda açıklanan piyasa bilgilerine tam olarak kimin erişebileceğinin ve rekabet endişesi doğurabilecek bilgi alışverişini gerçekleştirip gerçekleştirilmeyeceği net olmadığından başvuruyu derinlemesine inceliyor. Bununla beraber rekabete hassas bilgilerin rakipler arasında paylaşılmasını önlemek amacıyla davranışsal ve teknolojik bazı taahhütler sunulması istendi. Ayrıca ortak girişimin Alman hükümetiyle ilişkisi ve Alman hükümet temsilcilerinin stratejik kararlarda rol alıp almadığı şüphe duyulan noktaların başında yer alıyor.

Almanya küresel çaplı şirketlerini yerel küçük ve orta ölçekli işletmeleri ile buluşturarak uluslararası rekabet gücüne değer katabileceğini düşündüğü bir işleme rıza gösterirken, aynı işlem için Brezilya kendi yerel şirketlerini koruma güdüsüyle şüphelenmekte ve bilgi değişiminden kaynaklanabilecek rekabetçi endişeleri ön plana almaktadır. Bu iki ülke uygulamasındaki farklı yaklaşım, benzer kuralları içeren rekabet yasalarının, ulusal rekabet politikalarının ihtiyaçları doğrultusunda nasıl farklı uygulanabildiğine ilişkin dikkat çekici bir örnek sunmaktadır.

